

Список використаних джерел

1. Бортникова А. Е. В краю, где «течет молоко и мед»: концептуализация земли обетованной в топонимах Мелитопольского края / А. Е. Бортникова, М. В. Будько // Мова. Свідомість. Концепт: зб. наук. праць / Відп. ред. О. Г. Хомчак. – Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. – Вип. 5. – С. 77–83.
2. Бортникова А. Е. Место, которое есть: утопия и реальность города-сада Мелитополя / Бортникова А. Е. // Стратегия развития индустрии гостеприимства и туризма. – Материалы V международной интернет-конференции 28 января – 25 апреля 2014 г. / Под общ. ред. Е. Н. Артёмовой, Н. В. Глебовой. – Орёл: Госуниверситет – УНПК, 2014. – С. 151–156..
3. Волошин М. Федор Сологуб. «Дар мудрых пчёл» // Максимилиан Волошин. Лики творчества. – Л. : Наука. Ленингр. отд-ние, 1988. – С. 434–437.
4. Приходко Г. Свет в литургии – об истории и символическом значении свечей и лампад / о. Грегор Приходко // Katolik: християнський католицький портал. – URL: <http://www.katolik.ru/liturgicheskie-pesni/item/1370-svet-v-liturgii-ob-istori.html> (01.11.2017).
5. Сержпутовский А. К. Бортничество в Белоруссии // Материалы по этнографии России / Изд. Этногр. отд. Рус. музея Императора Александра III под ред. Ф. К. Волкова. – Пг.: Т-во Р. Голике и А. Вильборг. – Т. 2. – С. 13–34.

АВТОБІОГРАФІЗМ У ПОВІСТІ ВАСИЛЯ БОНДАРЯ «ВСЕ-ПРАВДА»

Васьківська Олександра

Науковий керівник: канд. філол. наук Веретюк Т. В.

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди*

e-mail: ol.vaskivska@ukr.net

Свого часу В. Брюгген стверджував, що автобіографія при всій індивідуалізованості є «не тільки продуктом суто одного індивіда, а є продуктом і водночас фактом культури даного соціуму» [2, с. 61]. Надзвичайно цікавими з цієї точки зору видаються твори В. Бондаря. Автобіографізм у прозі письменника відзначався дослідниками побіжно, хоча, як зауважив В. Брюгген, «про біографічність прози Василя Бондаря можна написати окрему розвідку» [2, с. 60]. У своїх дослідженнях критики здебільшого акцентують увагу на зображенні воєнних подій, змалюванні прийомів відображення життя в концтаборах у прозі та поезії письменника. Так,

у своїй монографії «Василь Бондар: поезія та художня проза письменника як біографічний ландшафт» (2010) Т. Шарова аналізує відображення воєнного концепту в поетичних і прозових творах Василя Бондаря [3], проте детально на повісті «Все-правда» не зупиняється.

Повість «Все-правда» була написана в 1964 році. У творі наявні певні біографічні моменти, а образ автора набуває соціально-біографічної конкретності. Так, у повісті розповідається про такі події в житті письменника, як довоєнне навчання, початковий період війни, коли він потрапив в оточення, утік з табору для військовополонених, організував партизанський загін, який звільняв молодь з пунктів збору для відправки в Німеччину, знов був захоплений у полон і сам вивезений в Дахау. Авторіві здавалось, що він говорить про такі неймовірні пригоди, що йому не повірять, а насправді він розповідав про документальні факти своєї біографії, тому й назвав свою повість одним словом «Все-правда».

Авторська свідомість знаходить найповніше вираження в образі головного героя Андрія Швеця. У повісті письменник зосереджує увагу на розвитку його характеру. Андрійко перейшов уже в третій клас. Хлопець був «...у питаннях власної гідності надто педантичний і цнотливий» [1, с. 10]. В. Бондар подав досить яскраву характеристику Андрія на сторінках свого твору: «...що я був кажуть, бузувір із бузувірів, розбишака з розбишак, неслухняний як песиголовець, двору не тримався, а никав десь поза Уманню, все на мені – сорочка і штани – горіло, хоч залізне мені купуй, а тепер цілий день дома, ніхто мною батькові не докоряє, в хазяйстві все [...] перероблю, і все в мене горить... ніби, кажуть дитина, себто я, переродилась. [...] Мені стало зрозуміло, що мене переродили книги... Може й так» [1, с. 23].

Прикметно, що письменник розповідає про героя від першої особи, що створює атмосферу документальності, реальності зображених подій, а отже і автобіографічності твору: «Я поглянув на свій квиток і обімлів... [1, с. 74], «Я знав, що це неабияка перепона, але знав і те, як цьому зарадити...» [1, с. 83], «Я аж здринувся, і чомусь подумалось...» [1, с. 151] тощо.

Зі свої товаришем Миколою Андрій «жив книгами», як і письменник. Вони навіть говорили мовою прочитаного, давали односельцям прізвища героїв з прочитаних книг. Як і сам письменник, його герой любив кіно: «Ми обожнювали кіно. Ми без нього не могли жити. Коли підводою, везучи свої залізні скриньки, в селі – з'являвся кіномеханік Данило... Ми перші дізнавалися, як називається воно, й тоді розлітались по домівках, лазили по сідалах і нишпірках, відшукуючи крашанки, і летіли до кооперації, щоб продати їх. Крашанка коштувала 20 копійок, білет – 10...» [1, с. 37].

Розказує письменник і про перше кохання Андрія – Любу. Вона стала його натхненням: «...До світанку складав...народжував вірші. Вірші про курликаня журавлів, про льодохід на Сулі, про Любу і про зрадницю Гелену з кінофільму “Богдан Хмельницький”...» [1, с. 92].

Майстерно письменник змальовує події, коли почалась війна: «...раптом з гори, ні, не в'їхали, а увірвалися в село бронеавтомашини, танкетки, танки. В них висунувшись до пояса, стояли молоді хлопці в чорному... Хмари накрили сонце, стало зрозуміло, що вже осінь, і водночас відчулось, що в нашому житті сталась страшна переміна. Ми всі зацікавилися, поглухли...» [1, с. 105].

Розповідає письменник і про жахливі умови перебування головного героя у фашистській неволі: ані їсти, ні пити не давали, спали на сірій землі; розважаючись, гітлерівці кидали гранати в «людський мурашник». Максимальна увага письменника була прикута до змалювання концтабору в Сирці: «В Сирці все робилося бігом: бігли одержувати баланду, бігли на роботу, і працювали бігом... За порушення цього правила – смерть. Вживали лише бригадири. Ці старожили Сирця і втратили людські якості – гідність, почуття жалю. Пошану до старших. В лексиконі їх переважали нецензурні слова. Бригадири знали: ... в межах табору їм було дозволено все...» [1, с. 156].

Повість завершується подіями, коли арештантів із Сирця перевозять в Дахау. Наступна повість «Листя летить проти вітру» присвячена «пам'яті замучених у концтаборах Сирець, Дахау, Аллах, Маркірх, Тронсбер і тим, хто вижив, нічого не забувши, нічого не простивши...» [1, с. 165].

Отже, аналізована повість містить факти з біографії митця, тож відповідно є автобіографічною, бо у творі письменник розповідає про дитячі роки (знайомство з першою книгою, похід у кіно, вступ до комсомолу, перші розчарування в житті й боротьбу за свої бажання), юність (вступ і навчання в учительському інституті на мовно-літературному факультеті в місті Лубни, перші іспити, початок нового життя – студентське життя, перше кохання) та страшні роки перебування в концтаборах Сирець, Дахау, які залишили страшні шрами в пам'яті митця.

Список використаних джерел

1. Бондар В. Все-правда. Листя летить проти вітру: [повість] / В. Бондар. – К.: Українська видавнича група, 1995. – 342 с.
2. Брюгген В. Багаті небо і землею / В. Брюгген // Прапор. – 1963. – № 1. – С. 60–61.
3. Шарова Т. Василь Бондар: поезія та художня проза письменника як біографічний ландшафт / Т. Шарова. – Харків: Майдан, 2010. – 184 с.